

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 19.12.2011
COM(2011) 878 lopullinen/2

CORRIGENDUM

Annule et remplace le document
COM(2011) 878 final du 14.12.2011
page de couverture : titre incomplet
(Concerne les versions: DA, DE, ET, FI, IT, LV, MT, PL et PT)

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE**

**Kertomus jälleenmyyntikorvausoikeutta koskevan direktiivin (2001/84/EY)
soveltamisesta ja vaikutuksista**

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
1.1.	Direktiivin tavoitteet	3
1.2.	Kertomuksen tavoite	3
1.3.	Menettelytapakysymykset ja intressitahojen kuuleminen.....	4
2.	Direktiivin vaikutukset.....	4
2.1.	Taustaa – maailman taidemarkkinat.....	4
2.2.	EU:n modernin taiteen ja nykytaiteen markkinoiden kilpailukyky verrattuna markkinoihin, joilla ei sovelleta oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen.....	5
2.2.1.	Elävien taiteilijoiden teosten huutokauppamyynti	5
2.2.2.	Kuolleiden taiteilijoiden teosten huutokauppamyynti	6
2.3.	Vaikutus sisämarkkinoihin.....	6
2.3.1.	Elävien ja kuolleiden taiteilijoiden teosten huutokauppamyynti	7
2.3.2.	Kokonaismarkkinaosuuden muutokset	7
2.4.	Taidemarkkinoiden kehitykseen vaikuttavat tekijät.....	8
2.4.1.	Liikkuvuus ylemmissä hintaluokissa	8
2.4.2.	Hallinnollinen rasite alemmissä hintaluokissa	8
3.	Täytäntöönpano kansallisella tasolla.....	9
3.1.	Korvausosuudet.....	9
3.2.	Hallinnointimenettelyt.....	9
3.2.1.	Hallinnolliset kustannukset	9
3.2.2.	Yhteisvalvontajärjestöille aiheutuvat kustannukset	10
3.2.3.	Kerrannaisvaikutus.....	10
4.	Taiteilijoihin kohdistuva vaikutus.....	10
4.1.	Taiteilijoille aiheutuvat kustannukset ja hyödyt	10
5.	Päätelmät	11
5.1.	Euroopan markkinoiden kilpailukyky.....	11
Liite 1	13

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE

Kertomus jälleenmyyntikorvausoikeutta koskevan direktiivin (2001/84/EY) soveltamisesta ja vaikutuksista

1. JOHDANTO

1.1. Direktiivin tavoitteet

Jälleenmyyntioikeudesta annettu direktiivi (27. syyskuuta 2001 annettu direktiivi 2001/84/EY) (jäljempänä ”*direktiivi*”) laadittiin kahta tärkeää tavoitetta silmällä pitäen: sillä pyritään ”takaamaan, että kuvataideteosten tekijät saavat osuuden alkuperäisten taideteostensa taloudellisesta menestyksestä”¹, ja yhdenmukaistamaan jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden soveltaminen koko EU:ssa. Direktiivissä todetaan, että ”tällaisen oikeuden soveltamisella tai soveltamatta jättämisellä on huomattava vaikutus sisämarkkinoiden kilpailuympäristön kannalta, koska jälleenmyyntikorvausoikeuteen perustuvan maksuvelvollisuuden olemassaolo on seikka, joka jokaisen taideteoksen myyntiä harkitsevan henkilön on otettava huomioon. Siksi tämä oikeus on eräs niistä tekijöistä, jotka osaltaan johtavat kilpailun vääristymiseen sekä myynnin siirtymiseen muualle yhteisössä”.²

Näiden tavoitteiden mukaisesti direktiivillä yhdenmukaistetaan seuraavat jälleenmyyntikorvausoikeuden aineelliset soveltamisedellytykset: (i) jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetut henkilöt ja oikeuden voimassaoloaika; (ii) jälleenmyyntikorvauksen piiriin kuuluvat taiteosryhmät; (iii) oikeuden soveltamisala: sitä sovelletaan kaikkeen taideteosten jälleenmyyntiin, johon osallistuu taidekauppiaita; (iv) hintaluokittain sovellettavien jälleenmyyntikorvausten asteikko; (v) vähimmäismyyntihinta, josta alkaen myynnistä maksetaan jälleenmyyntikorvaus (enintään 3 000 euroa); ja (vi) säännökset kolmansien maiden kansalaisten oikeudesta jälleenmyyntikorvaukseen. Direktiivi tuli voimaan 1. tammikuuta 2006.

Direktiivin antamishetkellä unionin 15 jäsenvaltiosta neljän kansallisessa lainsäädännössä ei sovellettu oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen (Itävalta, Irlanti, Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta). Näille jäsenvaltioille myönnettiin 1. tammikuuta 2010 asti siirtymäkausi, jonka aikana niillä oli mahdollisuus olla soveltamatta jälleenmyyntikorvausoikeutta oikeutettujen kuolleiden taiteilijoiden teoksiin. Kaikki neljä jäsenvaltiota ja Malta käyttivät oikeutensa siirtymäkauteen ja hyödynsivät mahdollisuutta jatkaa poikkeusta kahdella vuodella. Poikkeusjärjestely päättyi 1. tammikuuta 2012, jolloin direktiivin on oltava saatettu kokonaisuudessaan osaksi kansallista lainsäädäntöä kaikissa jäsenvaltioissa.

1.2. Kertomuksen tavoite

Direktiivin 11 artiklassa komissio velvoitetaan antamaan Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle kertomus direktiivin soveltamisesta ja vaikutuksista. Tällä kertomuksella vastataan kyseiseen vaatimukseen. Siinä tarkastellaan 11 artiklan säännösten

¹ Direktiivin johdanto-osan 3 perustelukappale.

² Direktiivin johdanto-osan 9 perustelukappale.

mukaisesti etenkin direkttiivin vaikutuksia sisämarkkinoihin sekä jälleenmyyntikorvausta koskevan oikeuden käyttöönoton vaikutuksia niissä jäsenvaltioissa, jotka eivät soveltaneet kyseistä oikeutta kansallisessa lainsäädännössään ennen direkttiivin voimaantuloa. Kertomuksessa kiinnitetään erityistä huomiota yhteisön asemaan niillä merkitsevilla markkinoilla, joilla ei sovelleta oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen, arvioidaan direkttiivin vaikutusta taiteen luomisen tukemiseen sekä tarkastellaan hallinnointimenettelyjen tilannetta jäsenvaltioissa.

1.3. Menettelytapakysymykset ja intressitahojen kuuleminen

Kertomusta valmistellessaan komissio järjesti laajan kuulemisen kaikista 11 artiklassa tarkoitetuista keskeisistä kysymyksistä ja pyysi samalla tietoja jäsenvaltioilta.

Julkaistavaksi saatiin yhteensä 503 vastausta. Niistä suurin osa (422) tuli kansalaisilta – taiteilijoiden oikeudenomistajilta (248 vastausta pääasiallisesti Ranskasta ja Italiasta) ja taiteilijoilta (174 vastausta pääasiallisesti Ranskasta ja Yhdistyneestä kuningaskunnasta). Lisäksi vastauksia saatiin taidemarkkinoiden ammattilaisilta (48), yhteisvalvontajärjestöiltä, taidealan ammattijärjestöiltä sekä joiltakin julkisilta viranomaisilta.

2. DIREKTIIVIN VAIKUTUKSET

2.1. Taustaa – maailman taidemarkkinat

Maailman taide- ja antiikkimarkkinat, jotka käsittävät sekä kuva- että koristetaiteen, olivat arvoltaan 43 miljardia euroa vuonna 2010. Kyseisen vuoden aikana markkinat elpyivät vuoden 2008 tasolle ”kriisivuodesta” 2009, jolloin myynti supistui 28 miljardiin euroon.³

EU:n osuus oli arvon mukaan laskettuna 37 prosenttia maailmanmarkkinoista vuonna 2010. Sen jälkeen tulevat Yhdysvallat (34 prosenttia) ja Kiina (23 prosenttia).⁴ Merkittävin suuntaus maailman taide- ja antiikkimarkkinoilla kuuden viimeksi kuluneen vuoden aikana on ollut Kiinan markkinaosuuden voimakas kasvu (5 prosentista vuonna 2006) samalla kun Yhdysvaltojen ja EU:n markkinaosuudet ovat supistuneet (ks. liitteessä 1 oleva kuvio 1).

Taide- ja antiikkimarkkinoiden myynti kasvoi 13 prosenttia ja myyntitapahtumien määrä nousi 35 miljoonaan vuonna 2010. Koko maailman myynti jakautuu huutokauppaliikkeiden (49 prosenttia vuonna 2010) ja taidekauppiaiden (51 prosenttia) kesken. Huutokauppamyynnin kokonaisarvo vuonna 2010 oli noin 21 miljardia euroa ja **kuvataiteen**⁵ huutokauppamyynti noin 7 miljardia euroa (ks. liitteessä oleva taulukko 1).

Taide- ja antiikkimarkkinat antavat maailmantalouteen merkittävän panoksen paitsi liikevaihdollaan myös ylläpitämällä yritystoimintaa ja luomalla suoraan ja välillisesti työllisyyttä ja osaamista. Arts Economicsin arvion mukaan maailmassa toimi tällä alalla noin 400 000 pörssinoteerattua yritystä (huutokauppaliikkeitä, taidekauppiaita) vuonna 2010. EU:ssa alan yrityksiä oli yli 59 000, joista 4 000 oli huutokauppaliikkeitä ja 55 000 taidekauppiaita. Ne työllistivät lähes 270 000 henkilöä ja auttoivat ylläpitämään varovasti

³ Kaikki luvut perustuvat Arts Economicsin toimittamiin tietoihin, joita on täydennetty Arnetin tiedoilla.

⁴ Arts Economicsin toimittamat tiedot Kiinan markkinaosuudesta taide- ja antiikkimarkkinoilla käsittävät Manner-Kiinan, Hongkongin, Macaon ja Taiwanin alueet.

⁵ Koristetaidetta lukuun ottamatta.

arvioituna yli 110 000:ta suoraan taidekaupassa käytettäviin liitännäis- ja tukipalveluihin liittyvää työpaikkaa.

2.2. EU:n modernin taiteen ja nykytaiteen markkinoiden kilpailukyky verrattuna markkinoihin, joilla ei sovelleta oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen vaikuttaa suoraan ainoastaan nykytaiteen ja modernin taiteen (elävien EU:n taiteilijoiden tai alle 70 vuoden kuluessa myyntiajankohdasta kuolleiden EU:n taiteilijoiden teosten) kauppaan. Vuonna 2010 maailmassa huutokaupattiin noin 2,1 miljardin euron arvosta jälleenmyyntikorvaukseen oikeutettuja teoksia. EU:ssa tällaisten teosten osuus oli 50 prosenttia kuvataiteen huutokauppamyynnin arvosta vuonna 2010,⁶ kun vastaava osuus Yhdysvalloissa oli 35 prosenttia, Sveitsissä 25 prosenttia ja muualla maailmassa 3 prosenttia myynnistä (ks. liitteessä oleva taulukko 1).

2.2.1. Elävien taiteilijoiden teosten huutokauppamyynti

Elävien taiteilijoiden kuvataideteosten huutokauppamyynnin arvo koko maailmassa oli vuonna 2010 noin miljardi euroa, josta EU:n osuus on lähes kolmannes. EU:n elävien taiteilijoiden teosten huutokauppamyynti muodosti kolmasosan elävien taiteilijoiden teosten myynnin arvosta koko maailmassa vuonna 2010 (340 miljoonaa euroa).⁷

Elävien taiteilijoiden kuvataideteosten huutokauppamyynnin arvo kasvoi 136 prosenttia vuosina 2005–2010. Kasvu oli keskimääräistä heikompi Yhdysvalloissa (60 prosenttia) ja EU:ssa (92 prosenttia), mutta erittäin voimakasta Sveitsissä (334 prosenttia) ja Kiinassa (646 prosenttia).⁸

EU menetti edelleen maailmanlaajuista markkinaosuuttaan elävien taiteilijoiden teosten huutokauppamyynnissä kaudella 2005–2010. Se laski 37 prosentista 30 prosenttiin, mikä johtui pääasiallisesti Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuuden supistumisesta 27 prosentista 20 prosenttiin. Samaan aikaan Yhdysvaltojen markkinaosuus laski 54 prosentista 37 prosenttiin, kun taas Kiinan osuus kasvoi 8 prosentista 24 prosenttiin. Sveitsin markkinaosuus parani hieman, 0,3 prosentista 0,5 prosenttiin.

EU:n markkinaosuus elävien taiteilijoiden teosten myynnistä supistui edelleen kaudella 2008–2010.⁹ Sitä ennen Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus kävi ylimmillään 62 prosentissa vuonna 2008, kolmen vuoden kuluttua jälleenmyyntikorvauksia koskevan direktiivin voimaantulosta. Samalla aikavälillä Yhdysvaltain markkinaosuus kasvoi 5 prosenttiyksiköllä 28 prosenttiin; myös joidenkin EU:n eläville taiteilijoille myönnettävää jälleenmyyntikorvausta vuonna 2006 soveltaneiden jäsenvaltioiden (Itävalta, Alankomaat ja

⁶ Tässä esitetty maailman taidemarkkinoiden kehityksen tarkastelu perustuu ensisijaisesti kuvataiteen huutokauppamyyntiä koskeviin tietoihin, jotka ovat yleisesti saatavilla olevia tietoja. Tarkastelujaksoksi otettiin vuodet 2005–2010, koska direktiivi tuli voimaan 1. tammikuuta 2006. Yksityiskohtaisia tietoja jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetuista teoksista on saatavilla ainoastaan vuosilta 2008–2010.

⁷ Monet elävät taiteilijat myyvät teoksiaan ensisijaisesti taidekauppiaiden välityksellä ja vähemmässä määrin huutokaupoissa, kun taas muilla markkinoilla huutokauppamyynnin ja muun myynnin osuudet voivat jakautua tasaisemmin. Tällä alalla taidekauppiaille voi olla suhteellisesti enemmän myyntiä, jopa kaksinkertaisesti huutokauppamyynnin arvoon verrattuna.

⁸ Vertailuihin on suhtauduttava varauksella, sillä esimerkiksi perinteisellä kiinalaisella taiteella on voimakas kysyntä Kiinassa.

⁹ Näihin tietoihin on suhtauduttava varauksella: ne eivät kata jälleenmyyntikorvausoikeuden yhdenmukaistamista edeltävää ja sen jälkeistä ajanjaksoa. Vuosina 2008–2010 alalla koettiin myös ennennäkemättömän voimakas nousu- ja laskukausi.

Italia¹⁰) markkinaosuudet kasvoivat tämän ajanjakson aikana (ks. taulukko 1). Saatavana olevista pidemmän aikavälin tiedoista ilmenee, että EU:n markkinaosuus EU:n elävien taiteilijoiden teoksista on kasvanut 60 prosentista 66 prosenttiin ja Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus 40 prosentista 42 prosenttiin vuosina 2002–2010.

Nykytaiteen markkinoiden (ja yleisten taidemarkkinoiden) laajemman kehityksen perusteella ei ole saatavilla riittävästi näyttöä siitä, että elävien taiteilijoiden teoksia koskevan EU:n markkinaosuuden supistuminen tarkastelujakson aikana johtuisi suoraan jälleenmyyntioikeuden yhdenmukaistamisesta vuonna 2006 (ks. lisätietoja jäljempänä 2.4 kohdasta).

2.2.2. 70 vuoden kuluessa myyntiajankohdasta kuolleiden taiteilijoiden teosten huutokauppamyynni

”Modernin kuvataiteen” (vuosina 1875–1945 syntyneiden taiteilijoiden teosten) huutokauppamyynni maailmassa oli noin 3,5 miljardia euroa vuonna 2010. EU:n oikeudenomistajien markkinoiden (70 vuoden kuluessa myyntiajankohdasta kuolleiden taiteilijoiden teosten) osuus tästä määrästä oli noin miljardi euroa.

Markkinoiden kokonaiskasvu oli 126 prosenttia kaudella 2005–2010. Myynni kasvoi Sveitsissä 25 prosenttia, Yhdysvalloissa 69 prosenttia ja EU:ssa 85 prosenttia, kun Kiinassa kasvu oli huikeaa, yli 1 300 prosenttia. EU:n markkinaosuus maailmassa on kutistunut, mikä johtuu suurelta osin Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuuden supistumisesta (27 prosentista 20 prosenttiin) samoin kuin Yhdysvaltojen ja Sveitsin markkinaosuuksien laskusta. Kiinan markkinaosuus kasvoi voimakkaasti 4 prosentista 23 prosenttiin.

Yhdistynyt kuningaskunta on menettänyt markkinaosuuttaan EU:n oikeudenomistajien markkinoilla. Sen markkinaosuus laski 5 prosenttiyksiköllä 37 prosenttiin kaudella 2008–2010, jolloin oikeudenomistajien markkinoilla ei sovellettu oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen (ja samalla ajanjaksolla Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus laajemmilla kuolleiden taiteilijoiden markkinoilla pieneni merkittävästi 34 prosentista 20 prosenttiin). Yhdysvaltain markkinaosuus kasvoi samaan aikaan 5 prosenttiyksikköä muiden EU:n jäsenvaltioiden markkinaosuuksien pysyessä ennallaan (sovelsivatpa ne jälleenmyyntikorvausoikeutta oikeudenomistajiin tai eivät). Tiedoista ei voida säännönmukaisesti päätellä, että jäsenvaltiot, joissa ei peritä jälleenmyyntikorvausta kuolleiden taiteilijoiden teoksista, olisivat suoriutuneet tarkastelujakson aikana paremmin kuin jäsenvaltiot, joissa se peritään (ks. liitteessä oleva taulukko 1).

2.3. Vaikutus sisämarkkinoihin

Koska jälleenmyyntikorvausoikeuden epäyhtenäisen soveltamisen oletetaan aiheuttavan ”myynnin siirtymistä” muualle EU:ssa, komissio selvitti, onko jäsenvaltioista, jotka ottivat elävien taiteilijoiden teosten jälleenmyyntikorvausoikeuden ensimmäisen kerran käyttöön vuonna 2006, siirtynyt myyntiä muihin jäsenvaltioihin, ja saavatko poikkeusjärjestelyä 1. tammikuuta 2012 asti soveltavat jäsenvaltiot saaneet suhteellista etua kuolleiden taiteilijoiden teosten myynnissä. Selvitystä varten komissio tarkasteli saatavilla olevia tietosarjoja kaudelta 2005–2010.

¹⁰ Italiassa oikeutta jälleenmyyntikorvaukseen alettiin soveltaa käytännössä vuonna 2006.

2.3.1. *Elävien ja kuolleiden taiteilijoiden teosten huutokauppamyynä*

EU:n taidemarkkinoiden luonne ja rakenne vaihtelevat. Vaikka jälleenmyyntikorvaukseen oikeutettujen teosten huutokauppamyynnin arvossa mitattuna EU:n suurimmat markkinaosuudet olivat Yhdistyneellä kuningaskunnalla (64 prosenttia vuonna 2010) ja sen jälkeen Ranskalla (12 prosenttia) ja Saksalla (5 prosenttia), määrällisesti eniten myyntitapahtumia oli Ranskassa (26 prosenttia).¹¹

Huutokauppamyynnissä toteutettiin noin 65 000 jälleenmyyntikorvausoikeuden soveltamisalaan kuuluvaa myyntitapahtumaa vuonna 2010. Tästä määrästä kaksi kolmasosaa koski kuolleiden ja kolmasosa elävien taiteilijoiden teoksia (ks. liitteessä oleva taulukko 1).

Kun tarkastellaan sekä elävien taiteilijoiden teosten huutokauppamyynnin arvoa että sen määrää kaudella 2005–2010, tiedoista ei voida selkeästi ja säännönmukaisesti päätellä, että jäsenvaltioista, jotka ottivat käyttöön elävien taiteilijoiden teosten jälleenmyyntikorvausoikeuden vuonna 2006, olisi järjestelmällisesti siirtynyt myyntiä muihin jäsenvaltioihin.

Yhdistynyt kuningaskunta menetti markkinaosuuttaan verrattuna vuoteen 2005 sekä elävien että kuolleiden taiteilijoiden myynnissä. Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetuista elävien taiteilijoiden teoksista EU:ssa laski vuosina 2008–2010, tosin Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus kävi enimmillään peräti 61 prosentissa vuonna 2008, kolme vuotta direktiivin voimaantulon jälkeen. Muut jälleenmyyntikorvausoikeuden ensimmäisen kerran käyttöön ottaneet jäsenvaltiot (Itävalta, Alankomaat ja Italia) kuitenkin kasvattivat markkinaosuuksiaan tällä ajanjaksolla Yhdistyneen kuningaskunnan kustannuksella. Lisäksi on huomattava, että Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus kuolleiden taiteilijoiden teoksista EU:ssa supistui sekä kaudella 2005–2010 että kaudella 2008–2010. Jälleenmyyntikorvausta jo ennestään soveltaneista jäsenvaltioista Ranska ja Saksa kasvattivat hieman markkinaosuuksiaan EU:n elävien taiteilijoiden teosten myynnissä vuosina 2008–2010 (Ranska 5 prosentista 7 prosenttiin ja Saksa 3 prosentista 4 prosenttiin), kun taas ”muun EU:n” osuus pysyi vakaana 2 prosentissa. Kuolleiden taiteilijoiden teosten myynnissä markkinaosuudet pysyivät ennallaan (ks. liitteessä oleva taulukko 1).

2.3.2. *Kokonaismarkkinaosuuden muutokset*

Myöskään kokonaismarkkinaosuuden (huutokauppamyyntiä laajemman markkinaosuuden) kehityksessä kaudella 2005–2010 ei ole havaittavissa selkeitä säännönmukaisuuksia. Itävallan, Alankomaiden ja Italian markkinaosuudet elävien taiteilijoiden markkinoilla EU:ssa kasvoivat hieman, kun taas Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus laski merkittävästi Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoiden supistuessa laajemminkin.

Kuolleiden taiteilijoiden teosten myyntiin liittyvistä markkinaosuuksien muutoksista saadaan yhtä vaihteleva kuva. Yhdistyneen kuningaskunnan markkinaosuus pieneni suhteessa laajempaan markkinoiden supistumiseen; Saksan ja Alankomaiden markkinaosuudet laskivat hiukan, ja Ranskan, Itävallan ja Italian osuudet kasvoivat.

¹¹ Yhdistyneen kuningaskunnan myynnin korkea arvo kertyy pienestä määrästä erittäin korkeasti hinnoiteltuja teoksia. Esim. vuonna 2010 noin 54 prosenttia taidemarkkinoiden arvosta muodostui 2 miljoonan euron hintaluokkaan kuuluvista teoksista (joiden lukumääräinen osuus myyntitapahtumista oli vain 0,5 prosenttia).

2.4. Taidemarkkinoiden kehitykseen vaikuttavat tekijät

Useat sidosryhmät toivat esille, että eri taidemarkkinoiden ominaispiirteisiin, kehitykseen ja suhteelliseen kilpailukykyyn vaikuttavat monenlaiset tekijät. Esimerkiksi yleisellä verotusjärjestelmällä, kuten myös alv:n soveltamisella voi olla merkittävä vaikutus. Samalla huomautettiin, että EU:ssa alv:n osuudet vaihtelevat merkittävästi 15 prosentista 25 prosenttiin. Muina tekijöinä mainittiin välityspalkkiot ja hallintokulut, myös jälleenmyyntikorvausoikeuden hallinnointiin liittyvät kustannukset.

Muitakin merkittäviä tekijöitä on. Taidemarkkinat ovat alttiita mieltymysten muuttumiselle ja muutoksille käsityksissä taiteen sijoitusarvosta. Tässä yhteydessä asiantuntemuksen saatavuudella, markkinoiden erikoistumisella, luottamuksella ja yhteysverkostoilla on edelleen tärkeä merkitys. Myös vaurauden jakautumisella maailmassa voi olla merkitystä, kuten erityisesti Kiinan taidemarkkinoiden kasvu osoittaa. Lisäksi mainittiin taidemarkkinoiden siirtyminen, kuten kansallisten ja kansainvälisten taidemessujen kasvava vetovoima taidekauppiaiden piirissä.

2.4.1. Liikkuvuus ylemmissä hintaluokissa

Maailman taidemarkkinoille on ominaista, että alalla on muutamia maailmanlaajuisia markkinakeskuksia, joissa ostetaan ja myydään korkeimmin hinnoiteltua (yli 50 000 euron hintaluokkiin kuuluvaa) taidetta. Näitä keskuksia, joissa on eniten korkeimpien hintaluokkien myyntiä, ovat Yhdysvallat, Kiina ja Yhdistynyt kuningaskunta. Tämän vahvistaa se, että taiteen myyntihinnat ovat näissä maissa keskimääräistä korkeammat (ks. liitteessä oleva kuvio 2) ja että maiden suuri prosentiosuus myynnin arvosta on muodostuu vain pienestä määrästä myyntitapahtumia.

Monet vastaajat totesivat, että korkeasti hinnoiteltujen teosten myynti on muita alttiimpaa kansainvälisille kilpailupaineille ja että siihen liittyvät rasitteet saavat myyjät todennäköisemmin siirtämään myyntiä markkinoille, joilla myyntitapahtumista aiheutuu kuljetuskustannuksineenkin vähemmän kuluja.¹² Huutokauppaliikkeet mainitsivat tapauksia, joissa myyntiä New Yorkiin siirtäneet asiakkaat olivat maininneet yhtenä päätökseensä vaikuttaneena kustannustekijänä oikeuden jälleenmyyntikorvaukseen. Taidekauppiat puolestaan ilmoittivat, että myyntitapahtumia siirtyy kasvaville kansainvälisille taidemessuille, joista mainittiin esimerkiksi Art Basel. Lyhyesti sanottuna myyjät pitävät kannattavana siirtyä markkinoille, joilla myyntitapahtumista saadaan eniten tuottoa, ja jälleenmyyntikorvausoikeus on yksi myyntipaikan valintaan vaikuttavista tekijöistä.

2.4.2. Hallinnollinen rasite alemmissä hintaluokissa

Kaupan määrä on ylivoimaisesti suurin alemman tason markkinoilla eli pääsiallisesti ”kotimaisilla” markkinoilla, joilla myyntivolyymi on suuri mutta myyntihinnat pienet. Tällaiset markkinat voivat olla kansallisia tai toimia kansainvälisten markkinoiden rinnalla (kuten esimerkiksi Lontoossa). Ne perustuvat yleensä alempien hintaluokkien tuotteiden suuriin myyntimääriin, ja tuotteet hankitaan enimmäkseen paikallisesti ja myydään tavallisesti paikallisille ostajille (ks. liitteessä oleva kuvio 3). Näillä markkinoilla toimii pääsiallisesti pieniä yrityksiä, jotka ovat erityisen alttiita kustannuksia nostaville sääntelyllisille rasitteille. Tätä kysymystä tarkastellaan jäljempänä 3 kohdassa.

¹² Ks. esimerkiksi ”The impact of artist resale rights on the art market in the UK”, Toby Froschauer, tammikuu 2008.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANO KANSALLISELLA TASOLLA

3.1. Korvausosuudet

Direktiivin keskeisenä tavoitteena on yhdenmukaistaa viiteen hintaluokkaan sovellettavat korvausosuudet jälleenmyyntikorvausta koskevien lainsäädäntöjen yhdenmukaistamiseksi, koska erot jälleenmyyntikorvausoikeuden soveltamisessa vääristivät kilpailuolosuhteita sisämarkkinoilla. Yksikään sidosryhmistä ei toivonut hintaluokkien tai korvausosuuksien muuttamista eikä harkinnanvaraisen korvausosuuden poistamista (5 prosenttia siitä osasta myyntihintaa, joka on enintään 5 000 euroa).

Vähimmäismyyntihinta, josta alkaen myynnistä maksetaan jälleenmyyntikorvaus, vaihtelee 15 eurosta 3 000 euroon. Tähän mennessä ei ole esitetty näyttöä, joka osoittaisi kansallisen tason vaihtelujen vaikuttaneen kielteisesti EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

3.2. Hallinnointimenettelyt

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat säätää jälleenmyyntikorvauksen pakollisesta tai vapaaehtoisesta yhteisestä hallinnoinnista. Vaikka suurin osa jäsenvaltioista on säätänyt jälleenmyyntikorvausta koskevien oikeuksien pakollisesta yhteisestä hallinnoinnista, merkittävä määrä jäsenvaltioita valitsi menettelyksi vapaaehtoisen yhteisen hallinnoinnin. Sidoryhmät eivät kyseenalaistaneet jäsenvaltioille tarjottua mahdollisuutta soveltaa erilaisia lähestymistapoja oikeuksien yhteiseen hallinointiin.

Direktiivi ei sisällä muita korvausoikeuden täytäntöönpanoa ja hallinointia koskevia säännöksiä. Kansallisissa järjestelmissä on merkittäviä eroja, joten hallinnoinnin vaivattomuus ja kustannukset vaihtelevat sekä taidemarkkinoiden ammattilaisten että jälleenmyyntikorvausoikeutta hallinnoiviin yhteisvalvontajärjestöjen osalta.

3.2.1. Hallinnolliset kustannukset

Useimmat taidemarkkinoiden ammattilaiset toivat esille ongelmana hallinnolliset kustannukset. Vastausten mukaan kustakin myyntitapahtumasta aiheutuvat merkittävät hallinnolliset kustannukset rasittavat etenkin pk-yrityksiä, joiden markkinaosuus on suuri tavallisesti myynnin volyyymilla eikä arvolla mitattuna. On huomattava, että pelkästään vuonna 2010 huutokaupoissa toteutettiin yli 65 000 jälleenmyyntikorvaukseen oikeutettua myyntitapahtumaa. Jälleenmyyntikorvausoikeuden hallinnollisiksi kustannuksiksi on arvioitu enintään 50 euroa myyntitapahtumaa kohti. Ne muodostuvat pääasiallisesti henkilöstökustannuksista, jotka liittyvät (i) korvaukseen oikeutettujen taiteilijoiden selvittämiseen; (ii) perillisten ja muiden oikeudenomistajien selvittämiseen ja paikallistamiseen ja (iii) laiminlyöntien ja palautusten käsittelyyn, sekä tietotekniikkajärjestelmiin liittyvistä kustannuksista.

Näistä suurin yksittäinen kustannustekijä näyttää olevan korvaukseen oikeutettujen taiteilijoiden määrittäminen. Joissakin jäsenvaltioissa yhteisvalvontajärjestöillä on käytössä tarkat taiteilijarekisterit, mutta muutamissa maissa ei pidetä lainkaan kirjaa tällaisista tiedoista eikä aseteta niitä tehokkaasti saataville. Jotkin yhteisvalvontajärjestöt julkaisevat luetteloita niiden kanssa sopimuksen tehneistä ja jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetuista oikeudenhaltijoista. Jäsenvaltioissa, joissa jälleenmyyntikorvauksen saaminen edellyttää taiteilijan kuulumista yhteisvalvontajärjestöön, järjestöt pystyvät toimittamaan täydellisen luettelon mahdollisista oikeudenhaltijoista.

Jos yhteisvalvontajärjestöt eivät aseta tietoja järjestelmällisesti ja kattavasti saataville, niiden etsiminen näyttää jäävän taidemarkkinoiden ammattilaisten tehtäväksi. Korvaukseen oikeutettuja henkilöitä koskevia tietoja on hyvin hajanaisesti saatavilla ja käytettävissä valtioiden rajojen yli.

Yhtenä keskeisenä edellytyksenä jälleenmyyntikorvaukseen liittyvien hallinnollisten kustannusten alentamiselle mainittiin sellaisen korvaukseen oikeutettuja taiteilijoita koskevan kattavan rekisterin ylläpitäminen, johon voi tehdä hakuja. Toisena lähestymistapana esitettiin vapaaehtoisen ja yksinkertaistetun kertamaksujärjestelmän käyttöä. Yhdessä jäsenvaltiossa korvausoikeuden tehokkaan hallinnoinnin keskeiseksi edellytykseksi mainittiin korvausoikeuden soveltamisesta tehtävä toimialojen (oikeudenomistajat, alan toimijat) välinen sopimus sekä yhteistyö yhteensopivien tietotekniikkajärjestelmien kehittämisessä.

3.2.2. Yhteisvalvontajärjestöille aiheutuvat kustannukset

Yhteisvalvontajärjestöjen mukaan hallinnollisten kustannusten osuus vaihtelee 10 prosentista 20 prosenttiin perityistä korvauksista. Tavallisesti yhteisvalvontajärjestöille aiheutuneet hallinnolliset kustannukset pidätetään ennen korvausten tulouttamista, joten ne siirtyvät korvauksen saajan kannettavaksi.

Jäsenvaltioissa, joissa yhteisvalvontajärjestöt voivat periä jälleenmyyntikorvauksia ainoastaan erillisen valtuutuksen perusteella, saadaan tavallisesti tuloutettua kaikki perityt korvaukset. Muita menettelytapoja soveltavissa jäsenvaltioissa oikeudenomistajia ei toisinaan löydetä. Näissä tapauksissa noin 5 prosenttia perityistä korvauksista jää tulouttamatta.

3.2.3. Kerrannaisvaikutus

Taidekauppiat ovat kritisoineet myös jälleenmyyntikorvauksen ”kerrannaisvaikutusta”. Korvaus on maksettava jokaisesta myyntitapahtumasta, mutta toisin kuin arvonnäköveroä, sitä ei palauteta kauppiaiden välisistä tapahtumista. Jälleenmyyntikorvauksella on siis kumuloituva vaikutus useaan kertaan myytäviin taideteoksiin. Joissakin jäsenvaltioissa sekä myyjä että ostaja ovat velvollisia maksamaan jälleenmyyntikorvauksen, jolloin kahteen peräkkäiseen myyntitapahtumaan osallistuva taidekauppias joutuu maksamaan jälleenmyyntikorvauksen kahteen kertaan samasta teoksesta (ensin ostajana ja sitten myyjänä).

4. TAITEILJOIHIN KOHDISTUVA VAIKUTUS

4.1. Taiteilijoille koituvat hyödyt ja kustannukset

Komissio pyysi jälleenmyyntikorvauksen perinnästä ja tulouttamisesta vastaavia yhteisvalvontajärjestöjä toimittamaan vuosittain eritellyt tiedot (a) korvauksia saaneiden taiteilijoiden lukumäärästä ja (b) tuloutettujen korvausten määrästä vuosina 2005–2010. Kymmenen yhteisvalvontajärjestöä pystyi toimittamaan nämä tiedot, jotka edustivat kymmentä 27 jäsenvaltiosta¹³ (ks. yhteenvedo liitteessä olevasta taulukosta 3). Näissä

¹³ Jotkin yhteisvalvontajärjestöt kykenivät ilmoittamaan tulouttamiensa korvausten määrät, mutta eivät korvauksia saaneiden taiteilijoiden lukumäärää; muutamilla järjestöillä oli esittää ainoastaan kokonaissumma, mutta ei vuosittain eriteltyjä tietoja; yksi järjestö ilmoitti korvauksia saaneiden taiteilijoiden lukumäärän, mutta ei korvausten arvoa. Kahdeksan jäsenvaltion järjestöistä ei pystytty toimittamaan minkäänlaisia tietoja.

kymmenessä jäsenvaltiossa tuloutettiin vuonna 2010 noin 14 miljoonan euron arvosta jälleenmyyntikorvauksia yhteensä 6 631 taiteilijalle ja heidän oikeudenomistajilleen. Määrä on jokseenkin sama kuin vuonna 2007, jolloin korvauksia tuloutettiin 14,4 miljoonaa euroa yhteensä 7 107 taiteilijalle ja heidän oikeudenomistajilleen. Noin puolet korvauksista perittiin pelkästään Ranskassa. Neljän valtion (Belgia, Tanska, Ranska ja Slovakia) yhteisvalvontajärjestöt toimittivat eriytetyt tiedot eläville ja kuolleille taiteilijoille tuloutetuista korvauksista vuosilta 2006–2010. Arvon mukaan laskettuna 22 prosenttia ja määrän mukaan laskettuna 41 prosenttia korvauksista tuloutettiin tämän ajanjakson aikana eläville taiteilijoille kyseisissä neljässä jäsenvaltiossa.

Arts Economicsin tutkimukset tukevat pitkälti näitä lukuja. Vuonna 2010 jälleenmyyntikorvaukseen oikeutettu myynti muodostui yli 5 000 elävän taiteilijan teoksista. Se käsitti noin 19 000 myyntitapahtumaa, joiden arvo oli yhteensä 225 miljoonaa euroa. Oikeudenomistajien osuus oli paljon merkittävämpi, arvon mukaan laskettuna 82 prosenttia ja määrän mukaan laskettuna 71 prosenttia jälleenmyyntikorvaukseen oikeutetusta myynnistä. Noin 63 prosenttia korvauksen saajista oli oikeudenomistajia (ks. liitteessä oleva taulukko 4).

Vuonna 2010 myydyistä korvaukseen oikeutettujen elävien taiteilijoiden (2 271) teoksista 45 prosenttia kuului alle 3 000 euron hintaluokkaan, jossa korvausosuuden määrä on enintään 150 euroa. Näistä taiteilijoista 39 prosenttia edusti alle 50 000 euron hintaluokkaa, johon sovelletaan enintään 2 030 euron korvausosuutta. Ylivoimainen enemmistö kuulemiseen osallistuneista taiteilijoista ja heidän oikeudenomistajistaan suhtautui jälleenmyyntikorvausjärjestelmään myönteisesti ja katsoi sen parantaneen tilannetta sekä taloudellisesti että lisäämällä alan arvostusta. Joillakin yhteisvalvontajärjestöillä on edelleen käytössä järjestelmiä, joissa korvauksesta pidätetään nuorten taiteilijoiden tukemiseen tarkoitettu kulttuurivähennys (10 prosenttia jälleenmyyntikorvauksen tuotosta). Muutamien jäsenvaltioiden yhteisvalvontajärjestöt pitävät valitettavana, että korvausosuuksien yhdenmukaistaminen direktiivillä on korvauksen suurimman sallitun kokonaismäärän (12 500 euroa) ja asteittain alenevan korvausasteikon käyttöönoton jälkeen johtanut kansallisessa lainsäädännössä aiemmin säädettyä alempaan korvausosuuteen. Esimerkiksi Saksassa kaikkeen myyntiin sovellettiin ennen 5 prosentin kiinteää korvausosuutta.

5. PÄÄTELMÄT

5.1. Euroopan markkinoiden kilpailukyky

Tiedoista ei voida selkeästi ja säännönmukaisesti päätellä, että EU:n markkinaosuuden supistuminen modernin taiteen ja nykytaiteen maailmanmarkkinoilla liittyisi jälleenmyyntikorvauksen soveltamista koskevien säännösten yhdenmukaistamiseen EU:ssa 1. tammikuuta 2006. Ne eivät myöskään säännönmukaisesti osoita, että jäsenvaltioista, jotka ottivat käyttöön elävien taiteilijoiden teosten jälleenmyyntikorvausoikeuden vuonna 2006, olisi järjestelmällisesti siirtynyt myyntiä muihin jäsenvaltioihin. Euroopan taidemarkkinoihin kohdistuu kuitenkin selviä paineita kaikissa hintaluokissa ja niin huutokauppaliikkeiden kuin taidekauppiaidenkin toiminta-alalla, ja lisäksi on pidettävä mielessä, että jälleenmyyntikorvausoikeuden soveltamisala laajenee merkittävästi kuolleiden taiteilijoiden teoksia koskevan poikkeusjärjestelyn päättyessä 1. tammikuuta 2012.

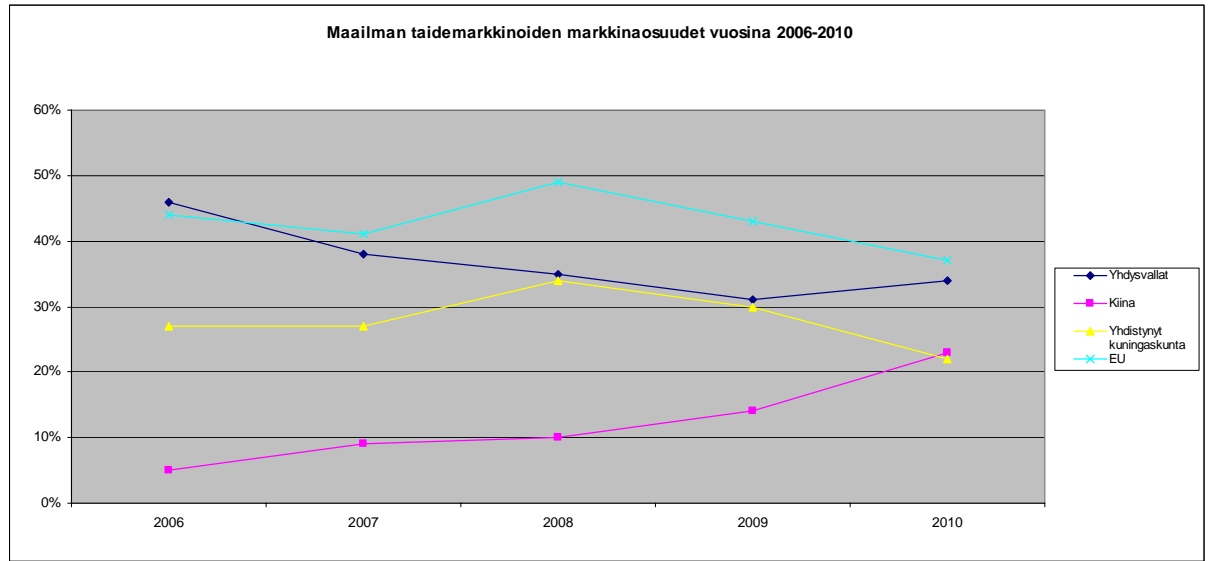
Samanaikaisesti jälleenmyyntikorvausoikeuden hallinnoinnin laatu näyttää vaihtelevan merkittävästi koko EU:ssa, ja siitä aiheutuu kustannuksia sekä taidemarkkinoiden ammattilaisille että itse taiteilijoille. Tämä rasite voi muodostua erityisen suureksi alemman

tason markkinoiden toimijoille, joihin korvausoikeuden hallinnointikustannukset vaikuttavat suhteellisesti enemmän kuin muihin. Komissio on myös tietoinen siitä, että joissakin jäsenvaltioissa jälleenmyyntikorvausoikeuden tehoton hallinnointi aiheuttaa varsin merkittävän rasitteen taidemarkkinoiden ammattilaisille ja voi myös johtaa tarpeettoman suuriin vähennyksiin taiteilijoille ja heidän oikeudenhaltijoilleen kuuluvista jälleenmyyntikorvauksista.

- Alan taloudellisen merkittävyyden huomioon ottaen komissio pitää tarpeellisena seurata jatkuvasti markkinoiden kehitystä. Se laatii asiasta jatkoselvityksen ja julkistaa sen tulokset vuonna 2014.
- Sitoumustensa mukaisesti komissio pyrkii edelleen saamaan kolmannet maat soveltamaan jälleenmyyntikorvausoikeutta.
- Kun otetaan huomioon jälleenmyyntikorvaukseen oikeutettujen myyntitapahtumien määrä, Euroopan komissio katsoo, että EU:n tasolla olisi hyödyllistä vaihtaa parhaita käytäntöjä hallinnollisten kustannusten hallinnoinnin ja vähentämisen tehostamiseksi kaikissa jäsenvaltioissa. Tätä varten komissio aikoo perustaa sidosryhmien neuvotteluryhmän, jonka tehtävänä on laatia suosituksia jälleenmyyntikorvauksen perintä- ja tulouttamisjärjestelmän parantamiseksi EU:ssa.
- Yleensäkin Euroopan komission huolena on varmistaa, että yhteisvalvontajärjestöt noudattavat toiminnassaan hyvän hallintotavan ja avoimuuden vaatimuksia suhteessa jäseniinsä ja kaupallisiin käyttäjiin. Komissio laatii vuoden 2012 aikana tätä koskevan ehdotuksen, joka koskee kaikkia jälleenmyyntikorvausta hallinnoivia yhteisvalvontajärjestöjä.

Liite 1

Kuvio 1 – Muutokset maailman taidemarkkinoiden markkinaosuuksissa vuosina 2006–2010

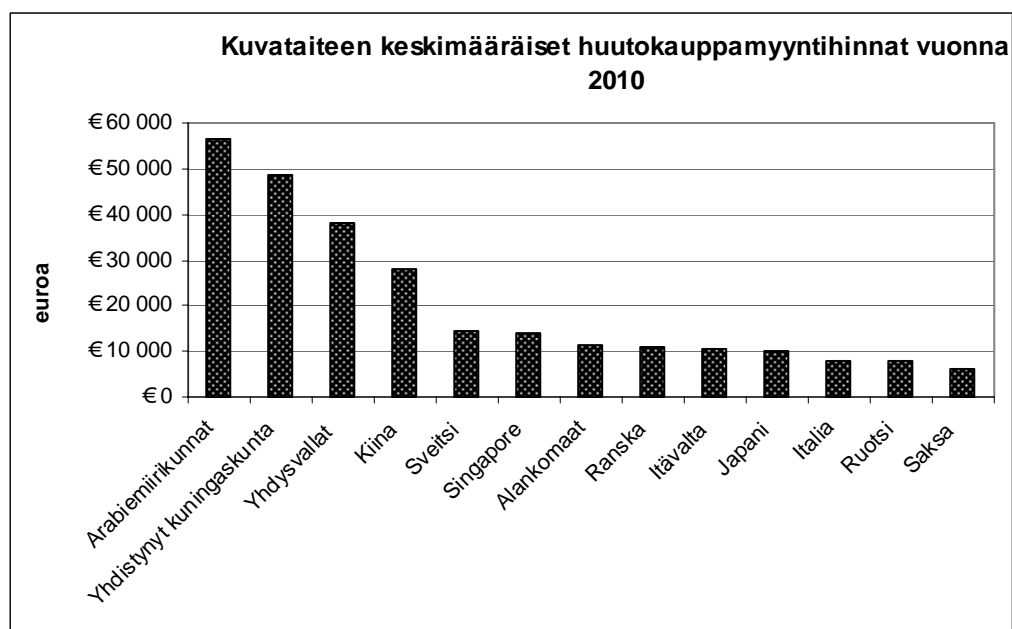
Taulukko 1 – Huutokauppamyynni vuosina 2008 ja 2010

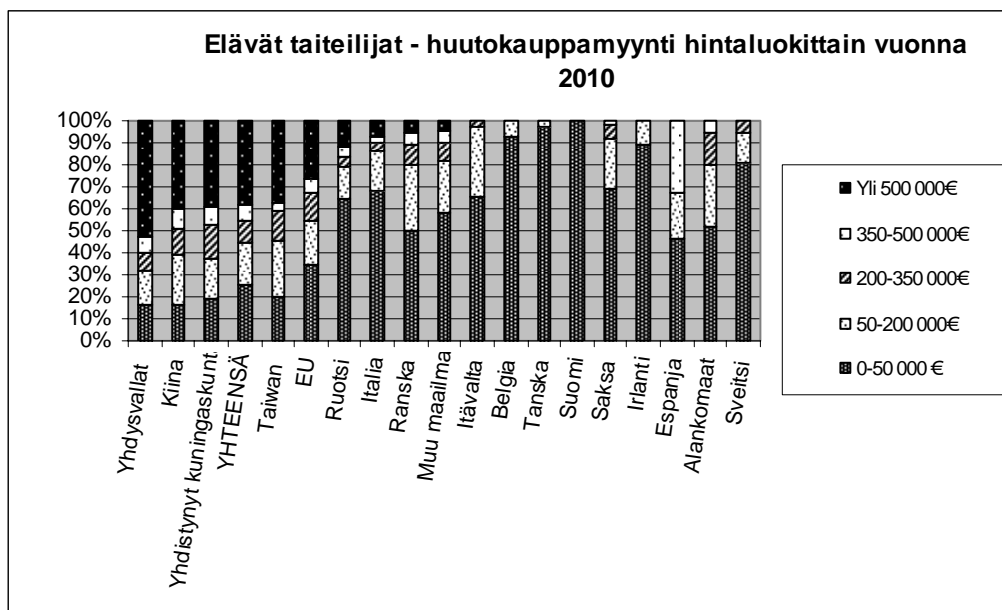
	Huutokauppamyynni vuonna 2008 (milj. euroa)					Huutokauppamyynni vuonna 2010 (milj. euroa)					
	Kaikki elävät taiteilijat	EU:n elävät taiteilijat	70 vuoden kuluessa myynnistä kuolleiden taiteilijoiden teokset	70 vuoden kuluessa myynnistä kuolleiden EU:n taiteilijoiden teokset	Huutokauppamyynni yhteensä (kuva- ja koriste-taide)	Kaikki elävät taiteilijat	EU:n elävät taiteilijat	70 vuoden kuluessa myynnistä kuolleiden taiteilijoiden teokset	70 vuoden kuluessa myynnistä kuolleiden EU:n taiteilijoiden teokset	Huutokauppamyynni yhteensä (kuva- ja koriste-taide)	Kuva-taiteen huutokauppamyynni
Itävalta	6,5	6,0	15,1	14,3	131,6	8,5	7,6	22,1	19,8	222,8	76,6
Ranska	40,7	27,4	162,4	136,1	1105,3	51,6	24,1	200,9	120,6	1153,4	396,8
Saksa	17,4	14,9	61,4	57,2	454,5	16,8	12,3	69,2	53,6	416,5	143,3
Italia	20,2	11,7	72,6	60,7	514,1	16,9	14,6	53,0	53,5	250,2	86,1
Alankomaat	2,8	2,2	11,4	10,8	126,7	6,7	4,7	1,5	16,9	124,6	42,9
Ruotsi	4,9	4,3	20,2	16,0	138,9	9,7	9,4	27,1	22,6	153,3	52,7
Yhdistynyt kuningaskunta	506,3	347,0	900,6	752,8	6391,1	199,4	145,1	695,4	661,0	4224,9	1453,4
Muu EU	15,8	14,4	51,5	47,5	437,0	15,1	6,9	107,7	83,7	693,8	238,7
EU	614,5	429,0	1295,0	1099,9	9299,3	319,1	224,7	1176,8	1031,7	7239,5	2490,4
Yhdysvallat	421,4	127,9	1129,9	626,5	6607,8	389,5	97,6	1308,2	694,4	6499,6	2235,9
Kiina	3,9	3,0	26,9	25,9	272,8	5,7	3,4	35,2	29,3	376,5	129,5
Muu maailma	350,3	5,7	201,8	37,0	2791,1	357,1	17,5	970,8	43,8	6661,2	2226,8
YHTEENSÄ	1390,2	564,5	2653,6	1784,8	18971,0	1071,6	343,2	3490,3	1799,2	20776,8	7082,6

Taulukko 2 – Huutokauppamyynni: elävät taiteilijat ja eurooppalaiset taiteilijat, joilla on korvaukseen oikeutettuja oikeudenomistajia, EU, 2010

	Arvo milj. €	Taiteilijoiden/ oikeudenomistajien lukumäärä	Myyntitapahtumien määrä
Elävät taiteilijat	225	5 072	18 670
Eurooppalaiset taiteilijat, joilla on korvaukseen oikeutettuja oikeudenomistajia	1,032	8 814	46 380
Yhteensä	1,257	13 886	65 050
Elävien taiteilijoiden prosenttiosuus kaikista taiteilijoista	18 %	37 %	29 %

Kuvio 2

Taulukko 3 – Jälleenmyyntikorvauksia saaneiden taiteilijoiden lukumäärä ja tuloutettujen korvausten arvo vuosina 2005–2010 eräissä EU:n jäsenvaltioissa

	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Lkm	Arvo milj. €	Lkm	Arvo milj. €	Lkm	Arvo milj. €	Lkm	Arvo milj. €	Lkm	Arvo milj. €	Lkm	Arvo milj. €
Itävalta			19	0,038	27	0,07	43	0,111	39	0,093	38	0,11
Belgia	291	0,256	413	0,505	448	0,51	545	0,623	508	0,46	513	0,554
Tanska			1604	0,225	2071	1,346	1989	1,403	1511	0,742	1894	0,857
Viro		0,007	10	0,018	14	0,021	13	0,011	9	0,01	11	0,004
Ranska	1991	2,934	2191	5,2	2233	6,51	1985	6,68	1959	6,06	2054	6,848
Saksa	878	2,351	1020	2,751	1191	3,47	1157	3,374	1112	4,319	1021	3,427
Alankomaat			46	0,06	39	0,053	54	0,067	44	0,056	58	0,105
Portugali					4	0,001	6	0,005	19	0,027	26	0,026
Slovakia	76	0,021	110	0,025	135	0,037	152	0,049	132	0,038	50	0,022
Yhdistynyt kuningaskunta			414	0,987	945	2,99	1123	3,45	913	2,594	966	2,696
Yhteensä		5,569	5827	9,809	7107	15,008	7067	15,773	6246	14,399	6631	14,649